

**УНІВЕРСИТЕТ УШИНСЬКОГО  
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ  
КУЛЬТУРИ, СПОРТУ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ**

**КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ  
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА  
СПОРТИВНИХ ДИСЦИПЛІН**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ  
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ,  
СПОРТУ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

**МАТЕРІАЛИ VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ  
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ  
17-18 листопада 2022 року**

Одеса  
Букаєв Вадим Вікторович  
2022

3. Осадчий О. В. Вплив спеціальних засобів навантаження на стан технічної майстерності волейболістів різних вікових груп: Автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01. Х., 2007. 23 с.

4. Сергієнко Л. П. Тестування рухових здібностей школярів : навч. посіб. К.: Олімпійська література, 2001. 439 с.

## **ГУМАНІСТИЧНА ЦІННІСТЬ ТЕХНІКО-ЕСТЕТИЧНИХ ВИДІВ СПОРТУ ТА ЇХ РОЛЬ У СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ**

**Тодорова В. Г.**

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

**Анотація.** У статті теоретично обґрунтовано гуманістичну цінність техніко-естетичних видів спорту та їх роль у сучасній культурі яка ґрунтується на засадах визнання фізичної культури і спорту як пріоритетного напрямку гуманітарної політики держави; важливого чинника всебічного розвитку особистості. Мета роботи: сформувати та розробити нові підходи до фізичного виховання і спорту. Об'єкт дослідження: техніко-естетичні види спорту. Висновки: реформування галузі фізичної культури та спорту дозволяє використовувати хореографічну підготовку як засіб досягнення фізичної та духовної досконалості людини з метою утвердження позитивного міжнародного іміджу держави.

**Ключові слова:** техніко-естетичні види спорту, фізична культура і спорт, спортивна підготовка, естетичне виховання.

**Актуальність.** Державна політика ґрунтується на засадах визнання фізичної культури і спорту як пріоритетного напрямку гуманітарної політики держави; важливого чинника всебічного розвитку особистості; забезпечення гуманістичної спрямованості та пріоритету загальнолюдських цінностей; гарантування рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури і спорту тощо.

Згідно Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 рр. (розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 р. N 828-р.) спортивна підготовка повинна мати багатоаспектний характер та бути складовою частиною фізичного виховання, а також підвищення функціональних можливостей спортсменів, розвитку необхідних фізичних якостей, а крім того вона повинна сприяти естетичному вихованню, розвитку творчих здібностей спортсменів [3, 5].

Національною доктриною розвитку фізичної культури і спорту визначено мету розвитку фізичної культури і спорту, яка передбачає як створення умов

для оздоровлення нації, формування здорового способу життя населення, гармонічного виховання, здорового, фізично міцного покоління, так і гідний виступ українських спортсменів на найбільших міжнародних спортивних змаганнях [4].

Надзвичайно актуальним є піднесення авторитету нашої держави у світовому спортивному русі. Реалізація цієї *мети* у найближчі роки повинна забезпечити:

- формування нових підходів до фізичного виховання і спорту, виходячи з існуючих соціально-економічних реалій;
- впровадження дієвої системи фізкультурної просвіти населення з метою формування традицій і культури здорового способу життя;
- впровадження ефективних форм, методів і засобів фізкультурно-спортивної діяльності та видів спорту з урахуванням місцевих і регіональних особливостей, традицій, економічних факторів, умов праці і вільного часу населення;
- запровадження нових підходів, які би забезпечили ефективне фінансування потреб галузі;
- розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства України з питань фізичної культури і спорту;
- реформування організаційних основ фізкультурно-спортивного руху;
- підготовку нового покоління кадрів, підвищення їх професіоналізму;
- збереження наявної матеріально-технічної бази, поліпшення умов її функціонування, а також напрямів подальшого її розвитку;
- удосконалення системи спорту вищих досягнень, спортивного резерву, науково-методичного та медичного забезпечення;
- надання державної підтримки подальшому удосконаленню фізкультурно-оздоровчої, реабілітаційної та спортивної діяльності серед інвалідів [1, 2].

На нашу думку, встановленню авторитету держави у світовому спортивному суспільстві буде слугувати, в першу чергу, підвищення якості, результативності та видовищності виступів українських спортсменів на міжнародній спортивній арені.

Вагомість видовищності та популяризації спорту полягає в актуальності засобів ХП, у вирішенні окремих положень статті «Показники стану розвитку фізичної культури і спорту» Закону України «Про фізичну культуру і спорт», зокрема залученні громадян до занять масовим спортом [4].

У науковій та методичній літературі чимало підтверджень існування самостійної категорії спортивної культури. Під нею розуміється частина загальної культури, що об'єднує категорії, закономірності, а також настанови,

які створені для інтенсивного використання фізичних вправ у рамках змагальної діяльності, що стосується, як правило, мети досягнення фізичного і духовного вдосконалення людини.

Сучасний спорт характеризується надзвичайною різноманітністю видів спорту та спортивних дисциплін, появою нових видів змагань. Виходячи з проблематики дослідження, науковий інтерес представляють види спорту з підвищеними вимогами до координаційної та технічної складності компонентів змагальної діяльності, потребою виконувати рухи досконало згідно зі стандартами, що встановлені правилами змагань. Різноманітність видів спорту вимагає їхньої класифікації за певними ознаками [1, 2].

Аналіз існуючих класифікацій показав, що незважаючи на різноманітність підходів, жодна з них не дозволяє чітко виділити види спорту, у яких пред'являються особливі вимоги до хореографічної підготовленості спортсменів. Традиційно вважається, що хореографічна підготовка (ХП) важлива, у так званих, складнокоординаційних видах спорту. Однак в цю групу, згідно із загальною класифікацією, окрім «гімнастичних» видів спорту, віднесено стрільбу з лука, стендову стрільбу, парусний спорт та ін. – види спорту, в яких є високі вимоги до рівня розвитку координаційних здібностей спортсменів, але відсутні завдання, що пов'язані з естетичними проявами краси та виразності рухів.

У контексті проблеми значення ХП у системі багаторічного удосконалення спортсменів виділено такі види спорту, в яких рівень хореографічної підготовленості спортсменів суттєво впливає на змагальний результат. До них відносять художню і спортивну гімнастику, спортивну акробатику, фігурне катання на ковзанах, синхронне плавання, естетичну гімнастику, спортивну аеробіку, танцювальний спорт, акробатичний рок-н-рол, черлідінг та ін. Зрозуміло, що зазначений перелік видів спорту з впливом хореографічної підготовленості спортсменів на змагальний результат не є вичерпним. Але під час його виявлення ми відштовхувалися від наявної у науково-методичній літературі інформації щодо використання засобів хореографії в процесі підготовки спортсменів.

Таким чином, найбільше ХП використовується у видах спорту, які за класифікацією В. М. Платонова відносяться до групи складнокоординаційних, та за класифікацією В. С. Келлера (за способом визначення результату) – до групи видів спорту, в яких спортивний результат оцінюється в балах в залежності від краси, складності, точності і ефективності виконання змагальних програм. Причому, остання класифікація, на наш погляд, найбільш повно відображає обрану проблематику дослідження.

Останнім часом низка авторів у групі складнокоординаційних видів спорту почали виділяти окремі види спорту, які назвали «техніко-естетичними» або «артистичними» видами спорту. До них автори відносять спортивну та художню гімнастику, спортивну акробатику, стрибки в воду, фігурне катання на ковзанах, синхронне плавання, спортивну аеробіку, черлідінг, танцювальний спорт, естетичну гімнастику, стрибки на батуті, фітнес, акробатичний рок-н-рол та ін. Ці види спорту відрізняються двома особливостями:

1) надзвичайною різноманітністю технічних елементів;

2) своєрідним підходом до оцінки майстерності їх виконання, що визначається суддями з точки зору технічного і естетичного компонентів.

У зв'язку з тим, що в нашій роботі ми розглядаємо саме ці види спорту, в подальшому ми будемо називати їх «техніко-естетичними» (ТЕВС), оскільки ця назва найкраще відображає їх сутність.

Техніко-естетичні види мають значний гуманістичний потенціал, який робить їх популярними серед широких верств населення. У цих видах сучасного спорту, поширеність яких зростає в багатьох країнах, містяться чималі можливості для впливу на здоров'я та фізичне вдосконалення, духовний світ, культуру особистості, тобто її відчуття, емоції, моральні принципи, естетичні уподобання.

У цьому аспекті ТЕВС мають неабияке значення, оскільки під час тренувань і змагальної діяльності спортсмени намагаються не тільки показати високий рівень своїх фізичних можливостей, але й створити у змагальній композиції яскравий, естетичний образ, пов'язаний з власними переживаннями та емоціями.

Соціокультурний статус спортсмена визначається, з одного боку, глибинним сприйняттям себе як демократично орієнтованої людини, а з другого, – намаганням корегувати своє життя за принципом «чесного суперництва» [5]. Загальновідомим є взаємозв'язок різних форм існування спорту в суспільстві. Науковці наголошують на тому, що техніко-естетичні види спорту можуть бути елементом професійного самовизначення особистості.

Модернізація спортивної галузі в Україні вимагає принципово нових підходів до формування особистості спортсменів, створення сприятливих умов для їх всебічного творчого розвитку, максимального розкриття внутрішніх потенціалів у напрямів самореалізації. Особливим культурно-спортивним явищем є інтеграція спорту і мистецтва, де у процесі хореографічної підготовки повинна здійснюватися різнопланова робота з формування світогляду, естетичного смаку, характеру, емоцій, краси та виразності рухів.

Основні напрями переходу українського суспільства на новий рівень функціонування відкривають широкі можливості для розроблення та наукового обґрунтування концепції хореографічної підготовки у спорті.

Підтримку хореографічної підготовки в системі підготовки спортсменів забезпечують основні положення Закону України «Про фізичну культуру і спорт». Так, зазначається, що серед основних засад державної політики у сфері фізичної культури і спорту є створення умов для творчого, інтелектуального і духовного розвитку дітей та молоді, визнання фізичної культури як важливого чинника всебічного розвитку особистості та формування здорового способу життя; визнання спорту як важливого чинника формування патріотичних почуттів у громадян; забезпечення гуманістичної спрямованості та пріоритету загальнолюдських цінностей, справедливості, взаємної поваги та гендерної рівності; утвердження етичних та моральних цінностей фізичної культури і спорту.

**Висновки:** Реформування галузі фізичної культури та спорту дозволяє використовувати хореографічну підготовку як засіб досягнення фізичної та духовної досконалості людини з метою утвердження позитивного міжнародного іміджу держави.

#### **Література:**

1. Арпино М. Образовательные программы в спорте. Наука в олимпийском спорте. 2011;1/2:32–41.
2. Дмитренко Ю. В., Гавриш В. П., Литовченко Г. О. Формування методології в техніко-естетичних видах спорту. В: Єрмаков С. С., редактор. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Наук. моногр. Харків: ХДАДМ (ХХП); 2006;5, с. 20–22.
3. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [Інтернет]. 1994 [цитовано 2015 Січ 31]. Доступно на: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?reg=3808-12>.
4. Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012–2016 роки [Інтернет]. 2012 [цитовано 2015 Січ 31]. Доступно на: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/828-2011-%D1%80>
5. Корж В. П., Дутчак М. В., Артем'єв О. К. Нормативно-правове та організаційно-управлінське забезпечення розвитку фізичної культури і спорту в Україні. В: Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. Зб. наук. пр. Київ; 2006;10, с. 4-12.